

PERUBAHAN AKAL BUDI POLITIK MELAYU DARIPADA FEUDALISME KE LIBERALISASI

(The Changes Of Malay Political Mind From Feudalism To Liberalisation)

Junaidi Awang Besar, Mohd. Fuad Mat Jali, Noor Aziah Mohd Awal, Nor Hashimah Jalaluddin,
Mohd. Fauzi Mohd Jani, Nik Hairi Omar, Mohamad Rodzi Abd. Razak

ABSTRAK

Kajian ini bertitik tolak daripada tesis tentang konflik yang melanda masyarakat Melayu hari ini apabila warisan sosioekonomi dan politik Melayu tulen yang diwarisi sejak zaman kolonial telah berubah dan berlaku kecairan semasa melalui proses globalisasi. Fenomena tersebut memberikan ruang untuk mengkaji status perubahan pemikiran politik Melayu dari politik feudalisme hinggalah ke politik liberalisasi/era globalisasi. Justeru, adalah menjadi hasrat penulisan artikel ini untuk mengkaji aspek-aspek perubahan tersebut. Kajian ini dilakukan dengan menggunakan data soal selidik terhadap 1,200 responden bangsa Melayu di 4 zon iaitu Kelantan (Zon Timur), Pulau Pinang (Zon Utara), Selangor (Zon Barat/Tengah) dan Johor (Zon Selatan) dan kajian sekunder terhadap bahan-bahan akademik yang berkenaan. Hasil kajian mendapati majoriti responden menyatakan 'politik' penting kepada kehidupan mereka kerana politik akan menentukan halatuju dan kuasa perjuangan agama, bangsa dan negara. Namun demikian, majoriti responden menyatakan 'politik baru' iaitu politik nilai seperti ketelusan, keadilan dan integriti lebih sesuai diterapkan dalam budaya politik di negara ini berbanding 'politik lama' dan ketelusan dalam berpolitik mencerminkan budaya politik yang matang dan rasional. Seterusnya 66.5 peratus responden menyatakan sumber media baru membentuk pemikiran dan tingkahlaku politik mereka. Justeru, Orang Melayu mesti bersatu tanpa mengira fahaman politik dan sentimen untuk memastikan kuasa politik Melayu terus kekal di negara ini.

Kata kunci: Akal budi, feudalisme, liberalisasi, pemikiran politik, globalisasi

ABSTRACT

This study stems from a thesis on the conflict in the community today as the socio-economic and pure Malay political legacy inherited since colonial times have changed and meltdown through the process of globalization. This phenomenon gives space to study the status of the Malay political thought of political feudalism up to the political liberalization/globalization. Thus, it is the intention of this article is to review aspects of the change. This study was conducted using data survey on 1,200 respondents Malay race in four zones, namely Kelantan (East Zone),

Penang (North Zone), Selangor (West Zone/Central) and Johor (Southern Zone) and the secondary towards materials academic question. The study found that the majority of respondents said that 'politics' is important to their lives because of politics will determine the direction and power struggles of religion, race and country. However, the majority of respondents said that 'new politics' of political values such as transparency, fairness and integrity is more suitable to be applied in the political culture in this country compared to 'old politics' and transparency in politics reflects the political culture is mature and rational. There are 66.5 percent of respondents said new media resources to form their political thinking and behavior. Thus, the Malays must unite irrespective of political affiliations and sentiments to ensure Malay political power remained in the country.

Keywords: Common sense, feudalism, liberalization, political thought, globalization

PENGENALAN

Kajian akal budi politik Melayu bertujuan untuk mempertikaikan pemahaman, tafsiran dan amalan 'akal budi' Melayu dalam masyarakat dewasa ini. 'Akal budi' tersebut diperagakan sebagai 'akal budi' Melayu tulen yang diwarisi daripada masyarakat Melayu tradisional. 'Akal budi' inilah yang diiktiraf dan diurus perdanakan hari ini. 'Akal budi' ini dicorakkan oleh pemahaman dan tafsiran 'akal budi' yang didominasi oleh pemikiran sekularisme barat abad ke-19. Pemahaman, tafsiran dan amalan tersebut telah lari daripada pemahaman, tafsiran dan amalan 'akal budi' dalam kalangan masyarakat Melayu tradisional yang telah menjadi teras akal budi Melayu untuk lebih daripada 400 tahun selepas kedatangan Islam. Natiyah peminggiran warisan tersebut, pemahaman, tafsiran dan amalan akal budi sudah tidak lagi relevan sebagai wahana untuk membina insan yang berakal budi dan bertamadun. Bertolak daripada premis di atas, maka penyelidikan Akal budi politik Melayu: Feudalisme ke Liberalisme berusaha untuk mengembalikan teras akal budi politik Melayu yang telah diwarisi. Antara aspek yang akan ditangani ialah soal tentang takrifan, ciri, fungsi, makna, amalan, hasilan dan sebagainya berdasarkan warisan. Kajian ini akan memfokuskan kepada pemetaan peralihan dan pembangunan sosio ekonomi dan psikologi politik Melayu dari Pra Kolonial (Feudalisme) hingga era Globalisasi. Ia juga melihat impak liberalisasi politik ke atas akal budi Melayu yang mencakupi sikap, tingkahlaku, nilai, budaya kepimpinan dan geopolitik Melayu. Akhirnya kajian ini akan menjadi asas kepada proses pengembalian semula akal budi politik Melayu tulen dan kerelevanannya dalam memperkasakan lagi masyarakat Melayu hari ini.

METOD DAN KAWASAN KAJIAN

Kajian ini dijalankan dengan menggunakan kaedah survey/soal selidik serta pemerhatian di lapangan dan rujukan terhadap sumber sekunder. Kaedah survey/soal selidik dijalankan di empat zon iaitu Utara (Pulau Pinang), Selatan (Johor), Timur (Kelantan) dan Tengah (Selangor). Kajian menggunakan borang soal selidik terhadap 1,224 responden Melayu yang berumur 21 tahun dan ke atas daripada pelbagai latar belakang sosioekonomi dan juga 6 kategori yang telah ditetapkan iaitu orang awam, penjawat awam, kakitangan swasta, ahli politik, NGO dan pelajar (masing-masing 300 responden di setiap zon/negeri) mengikut lokasi bandar dan luar bandar.

Sumber sekunder pula melibatkan buku, jurnal, tesis, akhbar dan sebagainya. Data yang dikumpulkan dianalisis menggunakan pakej statistik (SPSS) dan hasilnya dipersembahkan dalam bentuk ulasan, rajah dan jadual.

KAJIAN LITERATUR: ETNIK MELAYU DALAM POLITIK DAN PILIHAN RAYA

Politik etnik merupakan politik yang dikaitkan dengan ciri-ciri masyarakat yang berbeza mengikut perbezaan fizikal. Etnik bermaksud sekelompok manusia yang mengamalkan budaya yang hampir seragam, termasuk adat resam, pakaian, bahasa dan kegiatan ekonomi. Konsep etnik mempunyai erti yang berkaitan rapat dengan konsep-konsep ras dan bangsa. Ras dan bangsa memberikan penekanan pada perbezaan fizikal atau sifat-sifat biologi (keturunan dan pertalian darah yang sama) antara sesama manusia. Dalam konteks masyarakat majmuk Malaysia, terdapat pelbagai kelompok etnik yang hidup berlainan, tetapi dibawah sistem politik yang sama. Dalam melihat perkembangan kajian ini, pendekatan politik etnik adalah relevan dalam konteks politik pemuafakatan.

Kajian-kajian awal ke atas faktor etnik dan kaum Melayu dalam pola tingkahlaku politik pengundi bukan sahaja dijalankan oleh pengkaji bidang politik malah oleh pengkaji bidang geografi, psikologi dan sosiologi. Proses politik di Malaysia seperti pembentukan parti politik, pemilihan calon dan pola sokongan dalam pilihan raya lebih dipengaruhi oleh keperluan dan aspirasi komuniti etnik tertentu. Untuk mencapai matlamat politik dan ekonomi etnik, jalan yang paling mudah adalah melalui proses politik dan melihat pilihan raya sebagai jalan yang signifikan untuk mencapai keperluan etnik masing-masing. Oleh itu, kejayaan dan *survival* sebahagian parti politik dalam pilihan raya bergantung kepada latar belakang etnik calon, komposisi etnik dalam kawasan pilihan raya, isu-isu berkaitan etnik yang diperjuangkan oleh parti politik tertentu dan isu etnik setempat dalam sesebuah kawasan pilihan raya (Vasil 1971; Rizal dan Jummat 2002).

Mc Gee (1962) juga mendapati etnik merupakan faktor penting dalam proses politik di Malaysia. Beliau menyatakan faktor etnik, kewilayahan dan personaliti calon mendominasi politik negara dalam tahun 1950-an. Sokongan yang diperolehi oleh parti yang berasaskan etnik seperti PAS dan PPP menunjukkan corak politik yang sedemikian mendominasi iklim politik secara keseluruhan. Parti juga dikuatkan dengan meletakkan calon daripada etnik tertentu untuk satu kawasan pilihan raya yang etnik tertentu adalah dominan. Vasil (1972) dalam bukunya *Politics in a Plural Society: A Study of Non-Communal Political Parties in West Malaysia* menyatakan bahawa faktor etnik ini perlu dilihat dari sudut perkembangan parti politik yang bersifat berbilang kaum. Tesis Vasil ialah parti politik yang padanya, asalnya bersifat berbilang kaum bertukar kepada parti bukan Melayu dan akhirnya menjadi organisasi bukan Melayu yang bersifat perkauman.

Kajian oleh Khong (1991) menganalisis penggunaan isu, kaum, agama serta bahasa dalam pilihan raya umum 1990. Isu-isu yang dimanipulasikan dalam pilihan raya 1990 tersebut memberikan kelebihan kepada parti pembangkang iaitu PAS dalam isu agama, Semangat 46 dalam isu kaum dan bahasa dan DAP dalam isu kaum dan konsep 'Malaysian Malaysia' seterusnya parti-parti pembangkang tersebut berjaya memenangi beberapa kerusi-kerusi DUN dan Parlimen dalam pilihan raya tersebut. Turut dihuraikan ialah prestasi parti-parti politik

seperti PAS di Kelantan dan PBS di Sabah dalam aspek politik etnisiti dan politik pembangunan serta politik keagamaan di kedua-dua negeri yang diperintah oleh parti pembangkang tersebut. Siti Zaharah (1996) menyatakan parti-parti politik Melayu perlu bersatu untuk mengukuhkan dominasi politik Melayu di negara ini seterusnya mengekalkan hak dan ketuanan Melayu dalam persada politik tanah air.

Mohd Yusof dan Azlan (2002) dalam kajian pilihan raya 1999, mendapati bahawa faktor perkauman masih relevan dalam pilihan raya di Malaysia. Namun demikian, pilihan raya umum 1999 menggambarkan kemungkinan faktor tersebut mungkin berkurangan pada masa hadapan dan menjadi salah satu elemen yang penting dalam perkembangan politik baru di Malaysia. Faktor kewilayahan juga mempengaruhi pola pengundian, umpamanya wilayah Utara, Tengah dan Selatan dipelopori oleh UMNO manakala Timur oleh PAS.

Amer Saifude (2008 & 2009), Amer Saifude dan Zulkanain (2011) dan Amer Saifude et al. (2011) dalam kajian politik etnik dalam Parlimen 2008 di Malaysia mendapati bahawa di kawasan pilihan raya dan bercampur (tidak ada satu etnik majoriti dalam kawasan pilihan raya), kebanyakannya dimenangi oleh pakatan parti pembangkang sedangkan dalam pilihan raya umum sebelumnya ia merupakan kubu terkuat BN. BN juga tewas di kawasan majoriti Cina di kawasan bandar dengan majoriti yang besar. Justeru, pengundi berani memilih parti pembangkang seterusnya secara jelas menolak idea politik pembangunan.

Junaidi et al. (2009) dan Abdul Halim et al. (2010) dalam kajian "Pilihan Raya Kecil DUN Bukit Selambau (N25) April 2009: Satu Tinjauan Dari Sudut Etnik" mendapati bahawa responden etnik Melayu, Cina dan India menjadikan televisyen sebagai sumber maklumat utama mereka. Dari segi kriteria pemilihan calon pula, 90.9 peratus responden Cina menyatakan mereka memilih calon yang mesra rakyat berbanding Melayu (67.9 peratus) dan India (66.1 peratus). 77.5 peratus responden Melayu, 54.5 (Cina) dan 69.6 peratus (India) menyatakan isu pemulihan ekonomi menjadi perbualan utama di kawasan mereka. Merujuk kepada jangkaan kemenangan parti dalam pilihan raya kecil DUN Bukit Selambau, 41.2 peratus responden Melayu, 45.5 peratus (Cina) dan 41.1 peratus (India) menyatakan PKR akan memenangi pilihan raya tersebut berbanding BN 29.4 peratus (Melayu), 18.2 peratus (Cina) dan 30.4 peratus (India).

Budaya politik Melayu dipengaruhi oleh unsur-unsur feodal seperti sifat taat setia, akur, submisif dan dikukuhkan lagi dengan hubungan politik *patron-client* (penaung-dinaung) antara yang memerintah dengan yang diperintah yang ditunjukkan oleh rakyat sebagai balasan terima kasih (Jamaie et al. 2005; Noor Sulastry Yurni 2009). Keadaan sedemikian mengukuhkan lagi kepemimpinan hegemoni politik Melayu yang ditunjangi UMNO sebagai tulang belakang Barisan Nasional (BN). Dalam memperkatakan budaya politik Melayu, beberapa ciri yang sering dikaitkan dengan budaya politik Melayu iaitu ekonomi, Raja-Raja Melayu, Islam, Bahasa Melayu dan keadilan/ketelusan (politik baru).

Junaidi dan Mohd Fuad (2009) dan Junaidi et al. (2010a) dalam kajian "Pola Politik Mengikut Kaum Di Kawasan Parlimen Bukit Gantang (P059) mendapati responden Melayu lebih cenderung menyokong kepimpinan UMNO-BN berbanding responden Cina dan India pula lebih memihak kepada pihak Pakatan Rakyat/PAS. Merujuk kepada jangkaan kemenangan parti

dalam pilihan raya kecil Parlimen Bukit Gantang, 27.0 peratus responden Melayu, 34.2 peratus Cina dan 57.3 peratus India menyatakan PAS akan memenangi pilihan raya tersebut berbanding BN 45.5 peratus responden Melayu, 35.5 peratus (Cina) dan 20.8 peratus (India). Ketiga-tiga kaum menyatakan Dato' Sri Mohd. Najib Tun Haji Abdul Razak akan menjadi Perdana Menteri yang dapat menerajui pembangunan Malaysia dengan lebih baik.

Junaidi et al. (2010b & 2011a) dalam kajian "Pilihan Raya Kecil Kawasan Parlimen Hulu Selangor 2010: Politik Pembangunan Dan Pola Pengundian" mendapati kawasan daerah mengundi majoriti pengundi Melayu di kampung-kampung tradisi serta penempatan FELDA memberikan undi yang tinggi kepada BN namun di kawasan majoriti etnik Cina di kampung-kampung baru dan pekan memberikan undi yang semakin meningkat kepada Pakatan Pembangkang.

Junaidi et al. (2011b) mendapati trend pengundian sehingga tahun 2011 dalam setiap Pilihan Raya Kecil (PRK) menunjukkan sokongan terhadap BN/Kerajaan Pusat bergantung kepada undi yang disumbangkan oleh kaum Melayu manakala kekuatan undi Pakatan Rakyat bergantung kepada undi kaum Cina/Tionghua. Pengundi Melayu yang tinggal di kawasan luar bandar yang hanya menerima maklumat daripada media arus perdana seperti akhbar Utusan Malaysia, Berita Harian serta media elektronik seperti RTM dan TV3; yang juga dibelenggu kemiskinan yang masih serba kekurangan dari segi kemudahan infrastruktur yang amat dipengaruhi oleh sentimen 'Politik Pembangunan' yang masih memerlukan bantuan atau 'tongkat' serta mempunyai mentaliti bahawa orang Melayu sebagai 'tuan' dan penduduk 'asal' di Malaysia ini dan berpandangan hanya UMNO/BN yang layak dan sesuai mentadbir negara dan negeri berdasarkan pengalaman 56 tahun memerintah negara dan negeri, akan terus menyokong UMNO/BN.

Keputusan Pilihan Raya Umum Dewan Undangan Negeri (PRU DUN) Sarawak 2011 menunjukkan pola pengundian kaum Melayu/Melanau terus bertahan dengan sedikit peningkatan kepada Barisan Nasional (BN) namun bagi kaum Cina memperlihatkan sokongan mereka semakin meningkat kepada parti-parti pembangkang iaitu DAP dan PKR manakala bagi kaum Dayak (Iban, Bidayuh dan Orang Ulu) pula menunjukkan berlaku sedikit kemerosotan terhadap sokongan kepada BN (Junaidi et al. 2011c dan 2012).

Junaidi dan Mohd Fuad (2011) mendapati majoriti pengundi Melayu di kawasan Tenang, Kerdu dan Merlimau menyokong UMNO/BN. Mereka berpendapat kuasa politik Melayu perlu dikekalkan melalui parti UMNO/BN kerana pentingnya pengekalan kuasa politik diberi kepada pemimpin parti yang berteraskan etnik/kaum Melayu iaitu UMNO di samping sentimen politik pembangunan yang menebal dalam pemikiran pengundi Melayu. Mereka juga berpandangan kestabilan politik dan kesinambungan pembangunan negara hanya akan tercapai melalui parti UMNO/BN yang telah sekian lama memerintah negara ini melalui pengalaman dan kepakaran serta politik permuafakatan dan tolak ansur UMNO terhadap kaum-kaum bukan Melayu di Malaysia.

Nidzam dan Zaini (2012) menyatakan pasca PRU ke-12 menunjukkan politik UMNO berada dalam keadaan tidak menentu dan dilema meskipun masih dapat memenangi jumlah

kerusi DUN dan Parlimen yang lebih besar berbanding parti-parti komponen lain dalam BN. Justeru, UMNO perlu mengukuhkan sokongan terutamanya daripada pengundi muda dan berusaha untuk mengembalikan sokongan daripada pengundi Cina kepada BN pada PRU akan datang. Ahmad Lutfi (2012) dalam analisis PRK Parlimen Kuala Terengganu mendapati peluang PAS dan Pakatan Rakyat untuk mendapat sokongan pengundi Melayu dalam PRU akan datang adalah cerah setelah parti tersebut menang dalam PRK di kawasan majoriti Melayu tersebut.

Mohd Fuad et al. (2013) yang berkaitan dengan 16 Pilihan Raya Kecil (PRK) pasca PRU 2008 mendapati terdapat persamaan dan perbezaan antara kesemua 16 kawasan PRK tersebut dalam aspek geografi pilihan raya dan ianya berkait rapat dengan faktor isu semasa, sentimen etnisiti dan politik pembangunan serta ideologi pengundi di kawasan berkenaan. Justeru, persamaan dan kepelbagaian ini dapat dijadikan petunjuk dan strategi kepada parti-parti politik untuk menghadapi PRU ke-13. Junaidi & Mohd Fuad (2013) dalam kajian pola pengundian dalam Pilihan Raya Kecil (PRK) 2009-2011 mendapati sokongan kepada BN bergantung kepada undi yang disumbangkan oleh kaum Melayu manakala bagi Pakatan Rakyat pula mendapat sokongan padu daripada kaum Cina.

Nafisah dan Siti Noranizahhafizah (2013) mendapati berdasarkan kepada isu-isu dalam kempen-kempen yang dijalankan sama ada sebelum pilihan raya umum (PRU) 2013 dijalankan dan pasca PRU tersebut menunjukkan terdapatnya sentimen perkauman menebal yang dimainkan oleh kedua-dua pihak iaitu BN dan PR. Antara isu yang dimainkan ialah berkisar dengan peristiwa 13 Mei 1969, perlembagaan (hak istimewa orang Melayu), kalimah Allah (agama) dan pendidikan Cina. Keadaan tersebut adalah tidak bagus dalam masyarakat majmuk di negara ini. Dengan itu, suasana politik yang matang perlu diwujudkan untuk kelangsungan demokrasi yang sebenar.

Junaidi et al. (2014) dalam kajian “Politik Etnik Pasca Pilihan Raya Umum 2013: Kajian Kes Di Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur” mendapati ketiga-tiga etnik iaitu Melayu, Cina dan India menyatakan mereka memilih calon yang jujur dan amanah serta mesra rakyat serta menyokong parti yang dapat memacu pembangunan dan membasmi kemiskinan. Mereka turut menyatakan rakyat menyokong BN kerana berpengalaman, janji ditepati serta mengenang jasa pemimpin BN terdahulu manakala rakyat mengundi parti-parti dalam Pakatan Rakyat kerana untuk mencuba pemerintahan yang baru, adil dan janji yang ditawarkan adalah menarik dan menguntungkan rakyat. Seterusnya majoriti responden Melayu dan India yang berpendapatan rendah menyokong BN berbanding responden Cina yang menyokong parti-parti dalam Pakatan Rakyat dalam PRU 2013 yang lalu.

Junaidi et al. (2015) dalam kajian “Pola Pengundian Etnik Melayu dalam PRU 2013” mendapati BN terus menguasai kawasan Melayu luar bandar dan pengundi Melayu kelas pekerja namun pola tersebut berbeza mengikut lokasi negeri. Parti-parti dalam Pakatan Rakyat berpengaruh di kawasan Melayu bandar dan pengundi Melayu kelas atasan dan pertengahan/berpendidikan tinggi. Kedua-dua keadaan sedemikian (penguasaan BN dan PR di kawasan dan kelas yang berbeza) disebabkan oleh sumber maklumat politik, keadaan ekonomi individu dan keluarga, politik pembangunan, faktor isu, kepemimpinan, ideologi politik, faktor sejarah dan juga faktor sosiologi seperti kekeluargaan, umur, jantina, tahap pendidikan, pendapatan, etnik, agama dan kelas. Dengan itu, dapatan kajian pola pengundian etnik Melayu

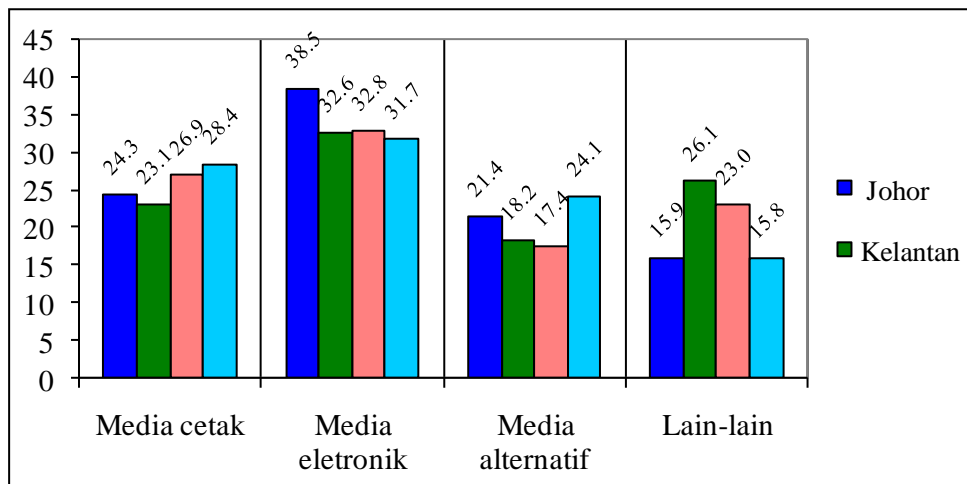
dapat dijadikan panduan kepada parti-parti politik untuk merancang strategi bagi menawan undi etnik Melayu yang dominan di negara ini bagi menghadapi PRU-14 akan datang. Dengan itu, pola pengundian etnik Melayu dapat dikaitkan dengan tiga pendekatan yang digunakan dalam mengkaji tingkah laku mengundi iaitu pendekatan sosiologikal, pendekatan identifikasi parti dan pendekatan pilihan rasional.

Justeru, daripada kesemua kajian lepas yang dibincang dalam bahagian ini menunjukkan bahawa politik etnik Melayu adalah penting dan menjadi asas kepada pembentukan politik permuafakatan di negara ini sejak mencapai kemerdekaan pada tahun 1957 yang lalu. Justeru, politik etnik dan politik Melayu akan terus relevan dalam mempengaruhi keputusan pilihan raya dan hala tuju pemerintahan negara masyarakat majmuk yang aman dan unik ini.

HASIL KAJIAN DAN PERBINCANGAN

Sumber maklumat

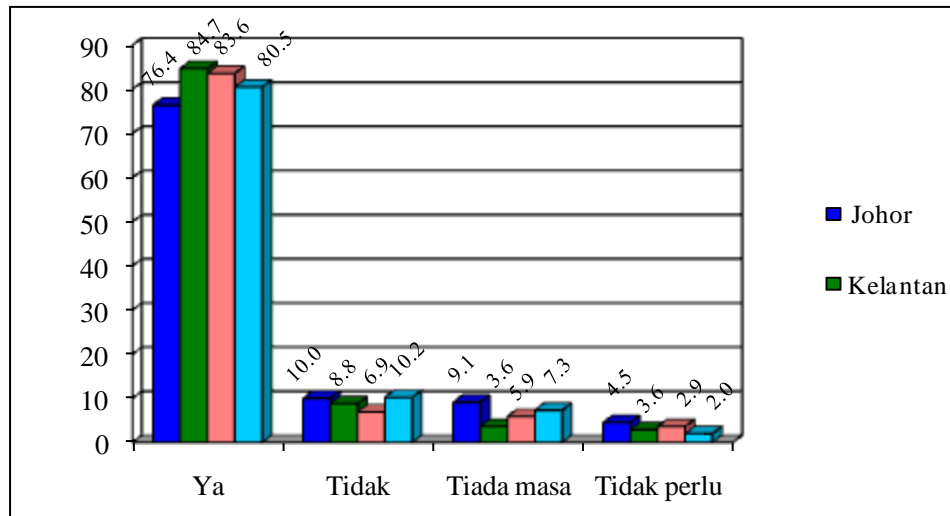
Rajah 1 menunjukkan peratusan sumber maklumat yang dipercayai responden di negeri Johor, Kelantan, Pulau Pinang dan Selangor. Terdapat 4 kategori sumber maklumat iaitu media cetak, media elektronik, media alternatif dan sumber-sumber lain. Majoriti responden di semua negeri mempercayai sumber maklumat melalui media eletronik, iaitu masing-masing sebanyak 38.5 peratus, 32.6 peratus, 32.8 peratus dan 31.0 peratus. Majoriti responden Melayu yang ditemui lebih mempercayai sumber elektronik kerana paparan grafik dan audio visual yang lebih jelas di samping merupakan media yang paling murah, mudah ditonton dan selesa untuk dilihat. Media ini juga dilihat berkesan dalam memaparkan propaganda untuk meyakinkan penonton bagi mempercayai isu yang dipaparkan di samping bersifat komersial atau perniagaan dan keuntungan.

Rajah 1: Sumber maklumat paling dipercayai (peratus)

Sumber: Soal selidik di lapangan, 2016

Rajah 2 pula menunjukkan peratus responden responden di negeri Johor, Kelantan, Pulau Pinang dan Selangor dalam membuat semula penilaian terhadap sumber maklumat. Majoriti responden di semua negeri membuat semula penilaian, iaitu sebanyak 76.4 peratus, 84.7 peratus, 83.6 peratus dan 80.5 peratus bagi setiap negeri, manakala peratus responden paling rendah memilih untuk tidak perlu membuat penilaian terhadap sumber maklumat, iaitu sebanyak 4.5 peratus, 2.9 peratus, 3.6 peratus dan 2.0 peratus bagi setiap negeri. Majoriti responden menilai maklumat yang diperoleh daripada media-media tersebut kerana mereka masih mempunyai pertimbangan akal yang waras di samping mempunyai nilai matang dan rasional serta mengetahui nilai dosa-pahala dalam menerima, mempercayai seterusnya untuk menyebarkan maklumat yang mereka peroleh.

Rajah 2: Penilaian semula terhadap sumber maklumat (peratus)

Sumber: Soal selidik di lapangan, 2016

Pemahaman tentang akal budi politik Melayu

Bahagian ini membincangkan mengenai pemahaman politik dalam kehidupan masyarakat Melayu yang diperoleh responden di empat negeri atau zon. Ia dibahagikan kepada beberapa soalan yang ditanyakan ketika kajian ini dilakukan. Untuk melihat pemahaman asas responden dalam kajian ini, mereka ditanyakan soalan *open ended* atau soalan terbuka mengenai makna politik. Terdapat pelbagai makna atau tafsiran yang diberi oleh responden yang mempunyai pelbagai latar belakang sosioekonomi, pengalaman dalam politik, tahap pendidikan dan juga dipengaruhi teori tingkah laku mengundi iaitu identifikasi parti, pilihan rasional dan juga model sosiologi. Setelah dikumpulkan dapatan kajian mengenai tafsiran mengenai 'politik', antara maksud politik yang paling dominan daripada dapatan kajian ini ialah politik ialah satu kaedah atau seni untuk meraih atau mendapatkan kuasa. Maksudnya disini, politik adalah platform atau cara untuk mendapat pengaruh seterusnya memberi kesan kepada orang ramai untuk mengakui individu seterusnya percaya dan mengikut sebarang arahan yang diperturunkan oleh individu yang berkuasa tersebut.

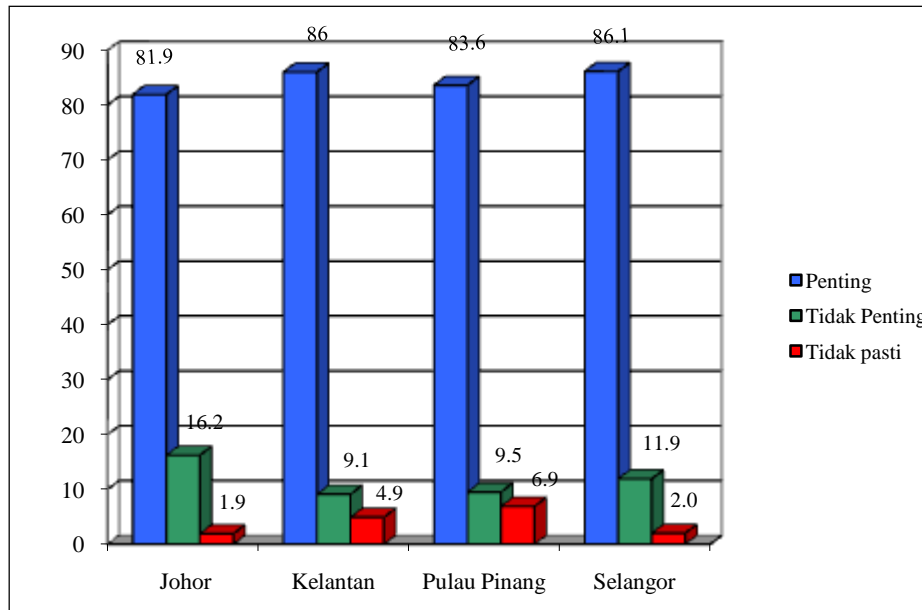
Berikutnya, responden menyatakan politik adalah kaedah untuk mengurus seterusnya mewujudkan keharmonian dalam kehidupan bernegara. Politik adalah kaedah untuk mentadbir

pelbagai bidang atau perkara yang membentuk dasar awam untuk memastikan sesuatu perkara mempunyai prosedur dan tatacara yang selaras di samping mempunyai bidang tugas masing-masing bagi mengelakkan kecelaruan fungsi ke arah membentuk suasana kehidupan rakyat yang sejahtera, aman, berperaturan seterusnya dapat menikmati hasil negara dengan adil dan saksama.

Namun demikian, terdapat responden yang menyatakan politik adalah kotor, mempunyai agenda tersembunyi, berkepentingan sendiri, mencari kekayaan, salah guna kuasa, politik sebagai alat untuk memperdayakan orang ramai, seni tipudaya dan mempergunakan atau manipulasi orang bawahan untuk kepentingan diri dan organisasi. Responden yang berpandangan negatif sedemikian adalah sama ada kerana mereka yang pernah dikecewakan dalam politik, kecewa dengan senario politik semasa, tidak faham politik, tidak tahu tentang maksud dan kaedah politik, pesimis terhadap politik, tidak mahu ambil peduli atau tidak kisah tentang politik dan juga tidak mempunyai falsafah atau pemikiran hidup yang jelas.

Kepentingan ‘Politik’ kepada kehidupan responden

Namun demikian, Rajah 3 yang menunjukkan peratus responden yang menyokong politik penting dalam kehidupan membuktikan majoriti responden mengakui kepentingan ‘politik’ dalam kehidupan mereka iaitu sebanyak 81.9 peratus, 86 peratus, 83.6 peratus dan 86.1 peratus responden di negeri Johor, Kelantan, Pulau Pinang dan Selangor menyatakan ‘politik’ adalah penting dalam kehidupan.

Rajah 3: Kepentingan ‘politik’ kepada kehidupan responden (peratus)

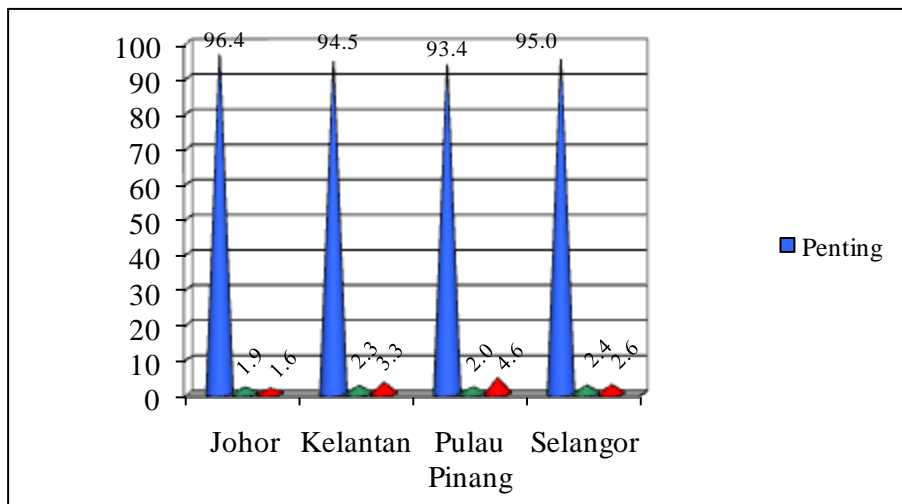
Sumber: Soal selidik di lapangan, 2016

Hakikat yang perlu diakui ialah keputusan yang berkaitan hidup bermasyarakat seperti sosial, ekonomi dan politik sendiri adalah diputuskan oleh ‘orang politik’ yang menguasai pemerintahan negara yang membentuk dasar pemerintahan yang perlu diikuti dan diakui oleh

rakyat yang hidup bernegara. Kuasa politik akan menentukan arahan daripada pihak atas terhadap golongan pelaksana iaitu kakitangan awam. Justeru, semua pihak perlu mengakui bahawa golongan ‘politik’ adalah penting dalam menentukan halatuju pembangunan dan kemajuan negara ke arah menghasilkan suasana kehidupan yang aman dan sejahtera.

Kepentingan Orang Melayu mendominasi kuasa politik

Berdasarkan Rajah 4, majoriti responden di negeri Johor, Kelantan, Pulau Pinang dan Selangor menyatakan orang Melayu masih penting untuk mendominasi kuasa politik iaitu sebanyak 96.4 peratus, 94.5 peratus, 93.4 peratus dan 95.0 peratus bagi setiap negeri.

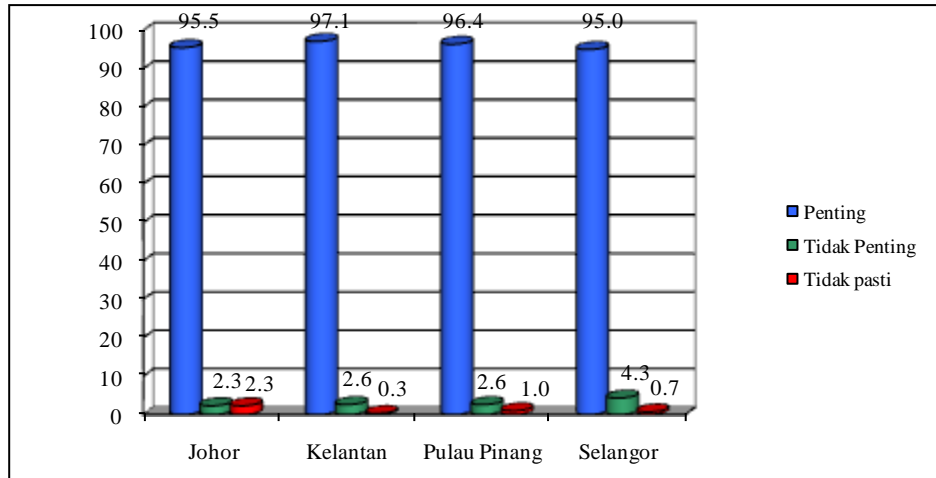
Rajah 4: “Adakah orang Melayu masih penting untuk mendominasi kuasa politik” (peratus)

Sumber: Soal selidik di lapangan, 2016

Ini kerana dari segi sejarahnya, negara ini satu-satunya negara yang berasal daripada nama Melayu iaitu Tanah Melayu, orang China mempunyai negara asalnya iaitu China manakala orang India mempunyai negara India. Oleh itu, orang Melayu berhak mendominasi kuasa politik di negara ini yang masih mempunyai institusi kesultanan dan beraja Melayu. Dari segi komposisi etnik, orang Melayu masih dominan di kesemua negeri di Semenanjung Malaysia. Dalam Perlembagaan Persekutuan turut termaktub hak istimewa orang Melayu yang wajar diakui dan dihormati kaum lain di negara ini. Justeru, kuasa politik di negara ini perlu didominasi orang Melayu selamanya.

Kepentingan mempertahankan kuasa politik Melayu

Berdasarkan Rajah 5, majoriti responden di negeri Johor, Kelantan, Pulau Pinang dan Selangor menyatakan masih penting untuk mempertahankan kuasa politik Melayu iaitu sebanyak 96.4 peratus, 94.5 peratus, 93.4 peratus dan 95.0 peratus bagi setiap negeri.

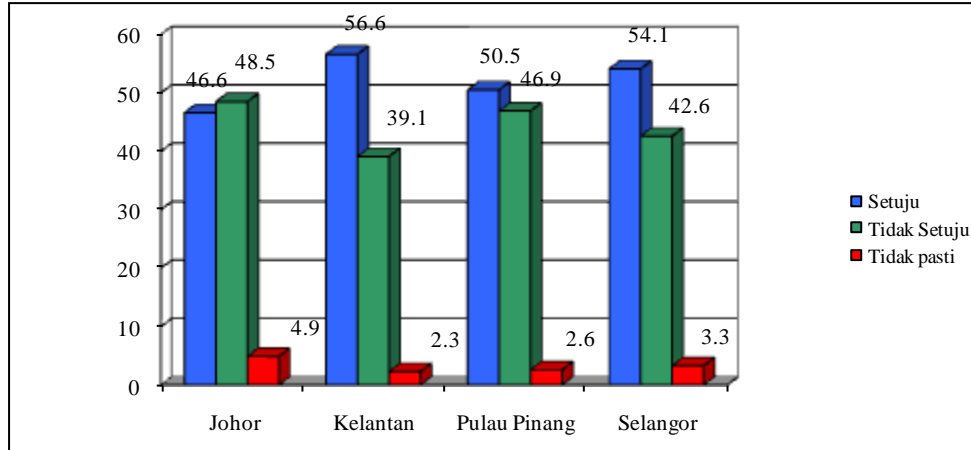
Rajah 5: “Adakah masih penting mempertahankan kuasa politik Melayu” (peratus)

Sumber: Soal selidik di lapangan, 2016

Kuasa politik Melayu perlu dipertahankan walaupun dengan semangat perkauman. Orang Melayu mempunyai hak dalam mempertahankan kuasa politik di negara ini kerana majoriti orang Melayu masih menguasai komposisi etnik dalam kawasan Parlimen dan DUN secara keseluruhannya pada peringkat negara dan negara. Namun, konsep ‘politik permuafakatan’ atau politik kompromi menjadikan etnik lain tidak dipinggirkan dari segi ekonomi, sosial bahkan dalam politik. Formula inilah yang menjadikan suasana kehidupan rakyat di negara ini masih terkawal, aman, makmur dan sejahtera dengan sikap tolak ansur dan memahami antara etnik.

Pengaruh dan kebebasan media baru

Rajah 6 adalah berkaitan pengaruh dan kebebasan media baru masih terkawal dan tidak menjejaskan keharmonian serta perpaduan di negara ini. Bagi ketiga-tiga negeri di Kelantan, Pulau Pinang dan Selangor mencatatkan nilai setuju yang lebih tinggi berbanding tidak setuju. Kelantan merupakan negeri yang paling tinggi mencatatkan nilai setuju dan tidak setuju iaitu 56.6 peratus dan 39.1 peratus. Negeri Johor adalah berbeza dengan negeri lain dimana mempunyai nilai tidak setuju yang lebih tinggi iaitu 48.5 peratus berbanding dengan nilai setuju 46.6 peratus. Pengaruh dan kebebasan media baru masih terkawal dengan undang-undang telekomunikasi yang sedia ada di samping pemantauan oleh Suruhanjaya Komunikasi dan Multimedia (SKMM). Pihak yang mempunyai niat atau motif untuk menimbulkan kekacauan di negara ini wajar diambil tindakan tegas untuk memastikan suasana politik dan keselamatan serta keyakinan rakyat adalah dijamin agar rakyat dapat menjalankan aktiviti harian dengan selesa dan tenang.

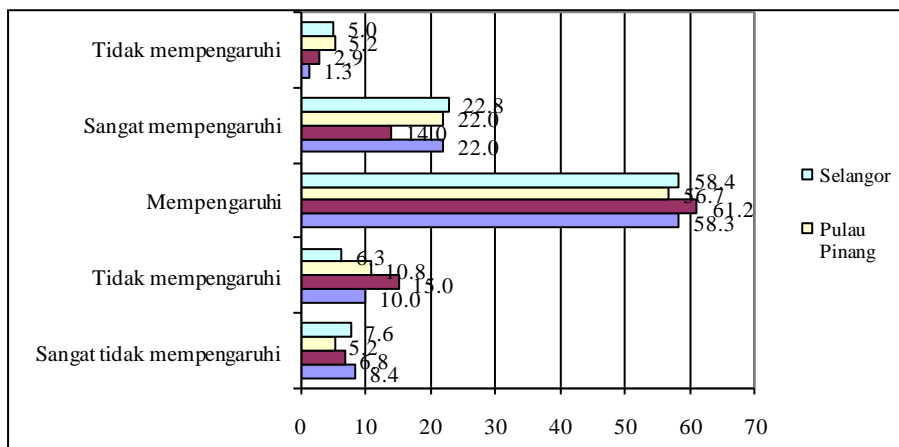

Rajah 6: “Pengaruh dan kebebasan media baru (internet/media sosial/whatsapp/twitter/youtube) masih terkawal dan tidak menjejaskan keharmonian serta perpaduan di negara ini” (peratus)

Sumber: Soal selidik di lapangan, 2016

Pengaruh media kepada kecairan terhadap feudalisme kepada liberalisasi pemikiran politik Orang Melayu

Rajah 7 merupakan perkara yang berkaitan pengaruh media kepada kecairan terhadap feudalisme kepada liberalisme pemikiran politik orang Melayu. Tahap ini dibahagikan kepada 5 tahap iaitu sangat tidak mempengaruhi, tidak mempengaruhi, mempengaruhi, sangat mempengaruhi dan tidak pasti. Tahap mempengaruhi adalah tahap paling ketara di kesemua negeri dengan nilai peratusan antara 58.3 peratus hingga 61.2 peratus.

Rajah 7: “Nyatakan pengaruh media kepada kecairan terhadap feudalisme kepada liberalisasi pemikiran politik orang Melayu” (peratus)

Sumber: Soal selidik di lapangan, 2016

Bagi tahap sangat mempengaruhi, negeri Selangor, Pulau Pinang dan Johor mempunyai nilai peratusan yang hampir sama namun Kelantan mencatatkan peratusan yang paling rendah iaitu 14.0 peratus. Media terutamanya media sememangnya dapat mempengaruhi kecairan terhadap feudalisme kepada liberalisasi pemikiran politik orang Melayu terutamanya golongan muda dan celik IT. Maklumat yang disampaikan melalui media sosial ini bersifat spekulasi, hangat, pbingkaian berfokus, dan berkecenderungan menghasut dengan membangkitkan sentimen rasa tidak puas hati serta mempertikaikan sesuatu isu yang mewujudkan sikap ‘kepembangkangan’ dalam kalangan pelayar media sosial atau netizen yang juga dikenali sebagai ‘keyboard warrior’. Keadaan ini boleh menimbulkan rasa tidak puas hati seterusnya ketidakstabilan terhadap sosiekonomi dan sosiopolitik di sesebuah negara. Justeru, semua pihak perlu berfikir dan membuat penilaian terlebih dahulu maklumat yang diterima daripada media sosial tersebut dan bersikap matang dan rasional dalam membuat keputusan atau sebelum memviralkan maklumat tersebut.

Tahap kebergantungan responden kepada sumber media baru dalam membentuk pemikiran dan tingkahlaku politik

Jadual 1 merupakan tahap kebergantungan responden terhadap media baru dalam membentuk pemikiran dan tingkah laku politik. Tahap ini dibahagikan kepada 5 tahap iaitu sangat tidak bergantung, tidak bergantung, bergantung, sangat bergantung dan tidak pasti. Tahap bergantung adalah tahap majoriti bagi setiap negeri dimana negeri Johor dengan nilai peratusan paling tinggi antara negeri-negeri lain iaitu 60.2 peratus.

Jadual 1: “Nyatakan tahap kebergantungan anda kepada sumber media baru dalam membentuk pemikiran dan tingkahlaku politik” (peratus)

Jawapan	Johor	Kelantan	Pulau Pinang	Selangor
Sangat tidak bergantung	7.1	3.6	5.9	10.2
Tidak bergantung	22.3	26.4	23.3	22.4
Bergantung	60.2	59.6	57.4	55.1
Sangat bergantung	9.4	8.5	7.5	9.6
Tidak pasti	1.0	2.0	5.9	2.6
Keseluruhan	100	100	100	100

Sumber: Soal selidik di lapangan, 2016

Tahap tidak bergantung adalah tahap kedua tertinggi dimana purata peratusan berada dalam julat 22.3 peratus hingga 26.4 peratus. Bagi tahap sangat tidak bergantung dan tahap sangat bergantung berada pada nilai yang tidak melebihi 10.2 peratus. Majoriti responden bergantung kepada sumber media baru dalam membentuk pemikiran dan tingkahlaku politik. Ini kerana maklumat terutamanya tentang politik dapat diakses dengan cepat dan mudah melalui media sosial kerana sikap manusia itu sendiri yang ingin ‘cepat’ untuk memperoleh maklumat di samping gemar memberi tafsiran berdasarkan persepsi sendiri. Maklumat atau isu yang diperoleh melalui media sosial/baru biasanya merupakan isu sensasi dan diviralkan dengan pantas dari satu pihak ke satu pihak. Justeru, rakyat khususnya orang Melayu perlu berhati-hati dalam mentafsir

sesuatu isu agar ianya tidak menimbulkan syak prasangka dan tidak bersifat fitnah yang boleh menjejaskan kredibiliti semua pihak yang terlibat.

Pengekalan kuasa politik Melayu di negara ini

Jadual 2 menunjukkan peratusan responden yang bersetuju bahawa kecairan kuasa politik Melayu di negara ini perlu dikekalkan di negeri Johor, Kelantan, Pulau Pinang dan Selangor. Didapati keempat-empat buah negeri bersetuju dengan skala tertinggi di negeri Pulau Pinang sebanyak 96.4 peratus diikuti negeri Kelantan 95.1 peratus, Selangor sebanyak 95 peratus dan Johor sebanyak 94.5 peratus.

Jadual 2: “Kuasa politik Melayu di negara ini perlu dikekalkan” (peratus)

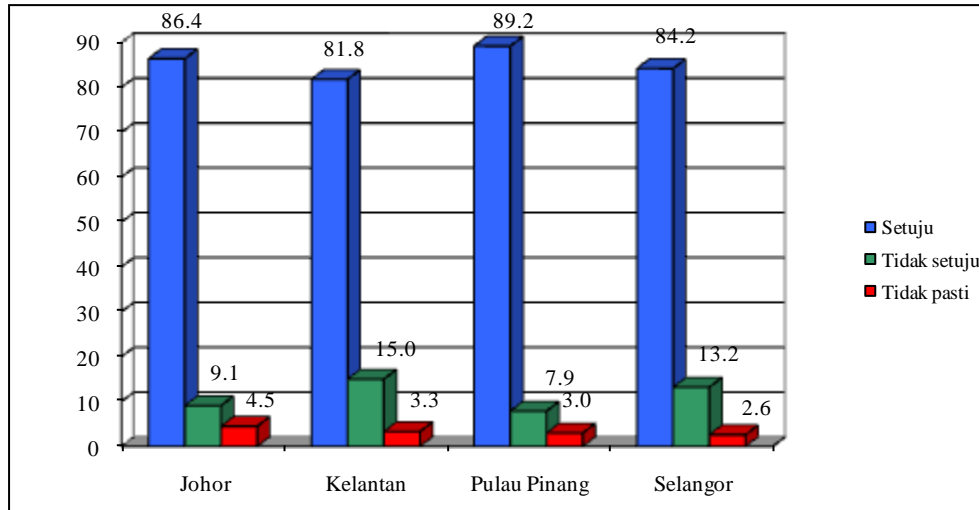
Jawapan	Johor	Kelantan	Pulau Pinang	Selangor
Setuju	94.5	95.1	96.4	95.0
Tidak setuju	3.6	4.2	2.6	4.0
Tidak pasti	1.9	0.7	1.0	1.0
Keseluruhan	100	100	100	100

Sumber: Soal selidik di lapangan, 2016

Kuasa politik Melayu di negara ini perlu dikekalkan untuk sama memahami dan menghayati semangat Perlembagaan Persekutuan yang jelas termaktub hak istimewa orang Melayu di samping politik permuafakatan atau politik tolak ansur yang menjamin kehidupan orang bukan Melayu yang adil dan saksama. Orang Melayu perlu dikekalkan kuasa politik di negara ini yang mengamalkan sistem demokrasi raja berperlembagaan iaitu Raja-Raja Melayu sebagai tonggak pemerintahan di negara ini. Orang Melayu sebagai peneroka paling awal berbanding etnik utama lain perlu dikekalkan kuasanya bagi menjamin keamanan dan kestabilan pemerintahan yang adil, bertimbang rasa untuk memastikan kehidupan semua pihak dalam keadaan aman dan sejahtera.

Kecairan kuasa politik Melayu akan menjejaskan hak dan keistimewaan Orang Melayu di negara ini

Rajah 8 menunjukkan peratusan responden yang bersetuju bahawa kecairan kuasa politik Melayu akan menjejaskan hak dan keistimewaan orang Melayu di negeri Johor, Kelantan, Pulau Pinang dan Selangor. Didapati keempat-empat buah negeri bersetuju dengan skala tertinggi di negeri Pulau Pinang sebanyak 89.2 peratus diikuti negeri Johor 86.4 peratus, Selangor sebanyak 84.2 peratus dan Kelantan sebanyak 81.8 peratus.

Rajah 8: “Kecairan kuasa politik Melayu akan menjejaskan hak dan keistimewaan orang Melayu di negara ini” (peratus)

Sumber: Soal selidik di lapangan, 2016

Majoriti responden bersetuju bahawa kecairan kuasa politik Melayu akan menjejaskan hak dan keistimewaan orang Melayu di negara ini kerana kehilangan kuasa politik Melayu akan memberi peluang kepada bangsa lain untuk menguasai struktur politik di negara ini sekaligus menyebabkan hak orang Melayu semakin terhakis dan dilupakan. Justeru, kuasa politik orang Melayu perlu terus dipertahankan agar ketuanan Melayu dihormati semua pihak dan kelestarian kuasa politik orang Melayu berkekalan selamanya.

KESIMPULAN

Sebagai kesimpulannya, majoriti responden menyatakan ‘politik’ penting kepada kehidupan mereka kerana politik akan menentukan halatuju dan kuasa perjuangan agama, bangsa dan negara. Mereka juga menyatakan Orang Melayu masih berperanan penting untuk mendominasi kuasa politik seterusnya mempertahankan kuasa politik di negara asal bangsa Melayu ini. Institusi Raja adalah penting dalam politik Melayu untuk menjamin seterusnya mempertahankan kedaulatan kuasa politik Melayu. Responden juga bersetuju untuk mempertahankan hak keistimewaan Orang Melayu. Sistem kuota untuk Orang Melayu juga perlu dikekalkan. Namun demikian, majoriti responden menyatakan ‘politik baru’ iaitu politik nilai seperti ketelusan, keadilan dan integriti lebih sesuai diterapkan dalam budaya politik di negara ini berbanding ‘politik lama’ dan ketelusan dalam berpolitik mencerminkan budaya politik yang matang dan rasional. Seterusnya 66.5 peratus responden menyatakan sumber media baru membentuk pemikiran dan tingkahlaku politik mereka dan 85.5 peratus responden menyatakan kecairan kuasa politik Melayu akan menjejaskan hak dan keistimewaan Orang Melayu di negara ini. Justeru, Orang Melayu mesti bersatu tanpa mengira fahaman politik dan sentimen untuk memastikan kuasa politik Melayu terus kekal di negara ini.

PENGHARGAAN

Terima kasih diucapkan kepada pihak Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM) kerana membiayai penyelidikan ini melalui Geran Universiti Penyelidikan (GUP) Top Down dengan No. Kod TD-2014-004, UKM.

RUJUKAN

- Abdul Halim Sidek, Junaidi Awang Besar, Mohd Fuad Mat Jali, Yahaya Ibrahim, Noor Aziah Hj. Mohd Awal dan Khaidzir Hj. Ismail (2010) Penolakan sentimen etnik dalam politik semasa Malaysia: Kes pilihan raya kecil 2009 Bukit Selambau. *Geografia Online: Malaysian Journal of Society and Space*. 6(3): 46-56.
- Abdul Rahman Embong (2000) *Negara Bangsa: Proses dan Perbahasan*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Ahmad Lutfi Othman (2012) *Detik Utopia: Komentor Kritis Isu Pakatan Rakyat dan Politik Malaysia*. Kuala Lumpur: Unit Buku Harakah.
- Amer Saifude Ghazali (2008) Politik Etnik dalam Pilihan Raya Parlimen 2008 di Malaysia: Suatu Analisis. Dlm Worrnan Hj. Kabul, Shireen Haron, Mat Zin Mat Kib & Abdul Kadir Rosline. *Prosiding Seminar Politik Malaysia: Landskap Politik Malaysia Pasca Pilihan Raya ke-12*. Sabah: Pusat Penerbitan Universiti (UPENA), Universiti Teknologi MARA.
- Amer Saifude Ghazali (2009) *Geografi Pilihan Raya Malaysia*. Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya.
- Amer Saifude Ghazali & Zulkanain Abdul Rahman (2011) Pilihan Raya Umum ke-12: Tinjauan mengenai corak pengundian. Dlm. Joseph M. Fernando, Zulkanain Abdul Rahman & Suffian Mansor. *Pilihan Raya Umum ke-12: Isu dan Pola Pengundian*. Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya.
- Amer Saifude Ghazali, Mohammad Redzuan Othman, Zulkanain Abdul Rahman, Rosmadi Fauzi (2011) Politik etnik Malaysia: Analisis pasca Pilihan Raya Umum ke 12 mengenai sokongan bukan Melayu kepada UMNO dan PAS. *Geografia Online: Malaysian Journal of Society and Space* 7(2): 18-27.
- Jamaie Hj. Hamil, Mohd Mahadee Ismail, Nidzam Sulaiman, Suzanna Mohamad Isa & Zaini Othman (2005) Budaya Politik Melayu: Kesenambungan dan Perubahan. Dlm Sity Daud & Zarina Othman. *Politik dan Keselamatan*. Bangi: Penerbit UKM.
- Junaidi Awang Besar & Mohd Fuad Mat Jali (2009) Pola Politik Mengikuti Kaum Di Kawasan Parlimen Bukit Gantang (P059). Kertas Kerja Seminar Malindo-Nusantara (I). The Hills Bukittinggi Hotel, Bukittinggi, Sumatera Barat, Indonesia. Anjuran Universitas Andalas

- (UNAND), Padang, Sumatera Barat, Indonesia dan Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM). 16-17 Disember.
- Junaidi Awang Besar, Mohd Fuad Mat Jali, Abdul Halim Sidek, Noor Aziah Hj. Mohd Awal & Mohd Faidz Mohd Zain (2010a) Pilihan Raya Kecil Kawasan Parlimen Hulu Selangor 2010: Politik Pembangunan dan Pola Pengundian. *Asia Pacific Conference (APC) On History, Politics & Strategic Studies And Climate Change*. At Faculty Of Social Sciences And Humanities (FSSK) And Senate Room, UKM. 29-30 November.
- Junaidi Awang Besar, Mohd Fuad Mat Jali, Abdul Halim Sidek, Yahaya Ibrahim, Noor Aziah Hj. Mohd Awal & Khaidzir Hj. Ismail (2010b) Analisis trend pengundian berdasarkan kaum di kawasan Bukit Gantang, Perak. *Jurnal E-Bangi*. 5(1): 26-37.
- Junaidi Awang Besar, Mohd Fuad Mat Jali, Abdul Halim Sidek, Noor Aziah Hj. Mohd Awal & Mohd Faidz Mohd Zain (2010c) Pilihan Raya Kecil Kawasan Parlimen Hulu Selangor 2010: Politik Pembangunan Dan Pola Pengundian. Kertas Kerja Asia Pacific Conference (APC) On History, Politics & Strategic Studies And Climate Change. At Faculty Of Social Sciences And Humanities (FSSK) and Senate Room, UKM. 29-30 November.
- Junaidi Awang Besar & Mohd Fuad Mat Jali (2011) Pengukuhan Hegemoni Politik UMNO/BN melalui Sokongan Pengundi Melayu dalam Pilihan Raya Kecil DUN Tenang, Kerdu dan Merlimau. Kertas Kerja Simposium Kebudayaan Indonesia – Malaysia (SKIM) XII, 2011. Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, Selangor. Anjuran Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, Selangor dengan kerjasama Universitas Padjadjaran, Bandung, Jawa Barat, Indonesia. 29-30 November.
- Junaidi Awang Besar, Mohd Fuad Mat Jali, Abdul Halim Sidek, Yahaya Ibrahim, Noor Aziah Hj. Mohd Awal & Khaidzir Hj. Ismail (2009) Pilihan Raya Kecil DUN Bukit Selambau (N25) April 2009: Satu Tinjauan Dari Sudut Etnik. Kertas Kerja Simposium Kebudayaan Indonesia-Malaysia Ke-11 (SKIM XI). Anjuran Universitas Padjadjaran, Bandung, Indonesia dengan kerjasama Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM). 10-12 November.
- Junaidi Awang Besar, Mohd Fuad Mat Jali & Mohd Faidz Mohd Zain (2011a) Kajian budaya politik Melayu dalam pilihan raya kecil Hulu Selangor, Selangor. *Jurnal Melayu*. (8)2011: 153-172.
- Junaidi Awang Besar, Mohd Fuad Mat Jali & Mohd Faidz Mohd Zain (2011b) Trend Pengundian Etnik Melayu Dan Cina/Tionghoa dalam Pilihan Raya 2009-2011 di Malaysia. Kertas Kerja Seminar Internasional Serumpun Melayu (SERUMPUN) 2011 Anjuran Fakultas Ilmu Budaya (FIB) Universitas Hasanuddin (UNHAS) Makassar Dengan Kerjasama Universitas Hasanuddin Indonesia dengan Universiti Kebangsaan Malaysia. 8-9 Jun.

- Junaidi Awang Besar, Mohd Fuad Mat Jali, Yahaya Ibrahim, Khaidzir Hj. Ismail, Noor Aziah Hj. Mohd Awal, Jeniri Amir & Ahi Sarok (2011c) Pola Pengundian Mengikut Etnik Dalam Pilihan Raya Umum Negeri Sarawak 2011. Kertas Kerja Conference On Elections And Democracy In Malaysia 2011. At Faculty of Social Sciences, Universiti Malaysia Sarawak (UNIMAS), Kota Samarahan, Sarawak. Organised by Faculty of Social Sciences, Universiti Malaysia Sarawak (UNIMAS), Kota Samarahan, Sarawak. 9-10 November.
- Junaidi Awang Besar, Mohd Fuad Mat Jali & Mohd Faidz Mohd Zain (2011d) Kajian Budaya Politik Melayu dalam Pilihan Raya Kecil Hulu Selangor, Selangor. *Jurnal Melayu*. (8)2011: 153-172.
- Junaidi Awang Besar, Mohd Fuad Mat Jali, Yahaya Ibrahim, Novel Lyndon, Khaidzir Hj. Ismail, Noor Aziah Hj. Mohd Awal, Jeniri Amir, Ahi Sarok, Rosmadi Fauzi & Amer Saifude Ghazali (2012) Kriteria pemilihan calon dan parti dalam pilihan raya umum Dewan Undangan Negeri Sarawak. *Geografia: Malaysian Journal of Society and Space*. 8(4): 44-55.
- Junaidi Awang Besar & Mohd Fuad Mat Jali (2013) Pola pengundian dalam pilihan raya kecil 2009-2011. Dlm. Shamsul Amri Baharuddin & Mansor Mohd Noor. *PRU-13: Siapa Pilihan Pengundi*. Bangi: Institut Kajian Etnik (KITA), Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Junaidi Awang Besar, Rosmadi Fauzi & Amer Saifude Ghazali (2014) Politik Etnik Pasca Pilihan Raya Umum 2013: Kajian Kes Di Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur. The 6th International Conference On Humanities And Social Sciences 2014 (ICHISS 2014). At Hotel Royale Chulan, Kuala Lumpur. Host by Universiti Pertahanan Nasional Malaysia (UPNM), Kuala Lumpur. 6-7 Jun.
- Junaidi Awang Besar, Mohd Fuad Mat Jali, Novel Lyndon & Mohd Faidz Mohd Zain (2015) Pilihan Raya Umum (PRU) 2013: Satu Tinjauan Kritis Terhadap Pola Pengundian Etnik Melayu. *Jurnal Melayu*. 14(1): 64-91.
- Khong Kin Hong (1991) Federalisme dan integrasi nasional. Kertas kerja Seminar Politik iv, UKM Bangi, Selangor.
- Mc Gee, T. G. (1962) The Malayan elections of 1959: A study in electoral geography. *The Journal of Tropical Geography*. 16: 70-99.
- Mohd Fuad Mat Jali, Junaidi Awang Besar, Rosmadi Fauzi & Amer Saifude Ghazali (2013) Analisis Geografi Pilihan Raya dalam Pilihan Raya Kecil di Malaysia 2008-2011. Kertas Kerja 4th Social, Development and Environmental Studies International Conference 2013. Bangi: School of Social, Development and Environmental Studies, Faculty of Social Sciences and Humanities, Universiti Kebangsaan Malaysia. 19 March.
- Mohd. Yusof Kasim & Azlan Ahmad (2002) Pendahuluan. Dlm. Mohd Yusof Kasim & Azlan Ahmad. *Politik Baru dalam Pilihan Raya Umum*. Bangi: Penerbit UKM.

Nafisah Ilham Hussin & Siti Noranizahhafizah Boyman (2013) Sentimen perkauman dalam PRU 13. Kertas Kerja Seminar Antarabangsa Etnik dan Dasar: Refleksi Jati Diri. Anjuran Institut Kajian Etnik (KITA) UKM dan Kumpulan Penyelidik Sumitomo (RE2012-003). Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia. 22 Ogos.

Nidzam Sulaiman & Zaini Othman (2012) Politik Melayu di persimpangan. Dlm. Haris Zuan & Rizal Hamdan. *Wacana Baru Politik Malaysia: Perspektif Ruang Awam, Budaya dan Institusi*. Petaling Jaya: Strategic Information and Research Development Centre (SIRD).

Noor Sulastry Yurni Ahmad (2009) Kepimpinan politik hegemoni Melayu dalam demokrasi Malaysia. *Jurnal Manusia dan Masyarakat* 17 (7): 94-105.

Rizal Yaakop & Jumaat Abd. Moen (2002) Politik etnik dan perkembangan politik baru. Dlm Mohd Yusof Kasim & Azlan Ahmad. *Politik Baru dalam Pilihan Raya Umum*. Bangi: Penerbit UKM.

Siti Zaharah Abdul Hamid (1996) Kuasa Melayu, kematangan rakyat berpolitik dan tinjauan sekitar pilihanraya umum 1990. Dlm. Yusof Ismail & Khayati Ibrahim. *Politik Melayu dan Demokrasi*. Kuala Lumpur: Penerbit A.S. Noordeen.

Syed Husin Ali (1979) *Orang Melayu: Masalah dan Masa Depan*. Kuala Lumpur: Adabi.

Vasil, R.K. (1971) *Politics in Plural Society: A Study of Non-Communal Political Parties in West Malaysia*. Kuala Lumpur: Oxford University Press.

Vasil, R.K. (1972) *The Malaysian General Election of 1969*. Singapore: Oxford University Press.

Junaidi Awang Besar – Pensyarah Kanan (PhD) & Mohd. Fuad Mat Jali – Profesor (PhD)
Program Geografi, Pusat Pengajian Sosial Pembangunan dan Persekitaran, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, Selangor, Malaysia

Noor Aziah Mohd Awal – Profesor
Fakulti Undang-Undang, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, Selangor, Malaysia

Nor Hashimah Jalaluddin – Profesor (PhD)
Pusat Pengajian Bahasa dan Linguistik, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, Selangor, Malaysia

Mohd. Fauzi Mohd Jani – Profesor (PhD)
Pusat Pengajian Ekonomi, Fakulti Ekonomi dan Pengurusan, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, Selangor, Malaysia

Nik Hairi Omar – Pensyarah Kanan

Program Pembangunan Manusia, Pusat Psikologi dan Pembangunan Manusia, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, Selangor, Malaysia

Mohamad Rodzi Abd. Razak – Pensyarah Kanan

Program Sejarah, Pusat Sejarah Politik dan Strategi, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, Selangor, Malaysia

Correspondence: Junaidi Awang Besar (emel: jab@ukm.edu.my)